

કિન્ડર ગાર્ટનની બક્ષીસ
(રમત ગમત સાં
[પ્રજાક્ષરનું ગુન થવું

ચિત્રબોધ

તૈયાર કરનાર,
આધાર મંછા
શ્રી શિક્ષક બંધુકા કં

(સર્વ દક્ષ સ્વાધ)

આવૃત્તિ બીજી

અમદાવાદ

જાણીઆમાં “ હિતેન્દ્ર પ્રેસ ”
મેહલાબાઈએ છ

ઈ. સ. ૧૯૦૩.

મુદ્રય ૦—૧.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૬૭

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ વિચારબોધ

વિક્રમ સં ૧૯૪૬ : ૮૧ - ૧૬ : ૮૦

શ્રી નામદાર મહારાણી અલેક જાન્ડા.

ધણું હવે ને જય પામે.

અર્પણ પત્રિકા.

— ❀ —

મિત્રીસ રોઝા મેકેડ્રી

લેડી સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ

મહાલક્ષ્મી ક્ષિત્રેશ ટ્રેનીંગ કોલેજ

અમદાવાદ.

આપની પાસે મેં વિદ્યાર્થી તરીકે ચાર વર્ષ અભ્યાસ કર્યો
ત્યારે બાળવર્ગના કલાસોને પ્રદર્શન સોડીયા શા-
ખવતા આપને ઘણાવાર જોયાં છે, અને હજુ પણ
એ વર્ગમાં આપ એજ પ્રકારનું ઉત્તમ શિક્ષણ
આપ્યાં જાઓ છો. સૌ કેળવણીના શરૂઆત
આમ રૂઢી રીતે અમારા દેશમાં આપને હાથે
થતી જોઈ સ્વાભાવિક જે પ્રેમની લાગણી
થાય છે, તે પ્રમ આપના સાથે હમેશ
જોડાયેલો રહેવાને આ ચિન્તેષ
હું આપને અર્પણ કરું છું તે
સ્વીકારી આભારી કરશો.

અમદાવાદ.

તા. ૧૦ અગસ્ટ ૧૯૦૧

લી. આપની

સહાની આભારી આત્મકિત

આધાર મહારામ

શ્રી શિક્ષક પાટડી કન્યાશાળા

પ્રસ્તાવના.

બાળકોને કૃત્રિમ રીતે આપનાર માબાપ અને શિક્ષકો હોય છે. કુમળી વયનાં બાળકોને પ્રથમ નવી કૃત્રિમ અવાજ તે પ્રમાણે પરિણામે કૃત્રિમ રીતે થાય છે. બાળકોનાં મન ચંચળ હોવાથી નવી નવી વસ્તુઓ જોવા તથા કોઈ તરફ તેમનું મન આકર્ષાય છે. આથી તેમને પ્રદર્શન શૈલીથી શિક્ષણ આપવું શરૂ કરવામાં આવે તો બીજા કંટાળે આનંદથી મગ્ન સાથે જ્ઞાનનો પ્રવેશ તેમના મનમાં થવા માટે.

હાલની ચાલુ પદ્ધતિ પ્રમાણે પ્રથમ બાળકોને મોટી સમજાવવા બગર જે કાચ મોકાચ કરી જોખવાય છે, તથા પાટી ઉપર અક્ષર આંકડા કાઢી આપી બાળક પાસે ધુંટાવ ધુંટાવ કરાવાય છે. આ પદ્ધતિ બાળકોને આનંદ આપવાને બદલે ઉલટી કંટાળાપ્રદ થઈ પડે છે અને તેમનું ધ્યાન બીજી બાજુ તરફ દોરાય છે; તેમ તેમને યોગ્ય શિક્ષણ પદ્ધતિને અભાવે બહુ મુદત સુધી બાળવર્ગના ધોરણમાં પડવાં રહેવું પડે છે.

મારા વિચાર અને અનુભવ પ્રમાણે, આંકડા તથા અક્ષરોના મૂલ્ય બાજો (અવયવો) પાટી સરળ રીતે બાળકોને રમત મગ્ન સાથે શીખતી શકાય એવી રીતે પ્રથમ સજ્જાઓ, કડી તથા તેનાં અડધીઆં તથા ચોથીઆં ને, આમળ નીચે બતાવ્યાં છે તે પ્રમાણે મોટી તથા કાગળ પાટી-આ ઉપર આકાર કાઢી, તેવા અક્ષરો બાળક પાસે કઢાવવાની પદ્ધતિ શરૂ કરાય, તો આંકડા તથા અક્ષરો તેઓ આનંદથી ઝટ કાઢતાં શીખી શકે.

જેમ એક વર્તુળનાં બે અડધીઆં, ચાર ચોથીઆં અને તેના એક બાજો, તથા બે ત્રિજ્યાઓ મળી કુલ નવ કડકાગાંથી સમજા મૂકવામાં આવે, આંકડા બની શકે છે જેમ ન સાથે / (સળી) બાજો મૂકવાથી

એકો થાય છે. તેમ અવળા અર્ધવર્તુળ નીચે આડી ત્રિજ્યા (લીટી)ને નીચે અર્ધો સવળો વર્તુળ મૂકવાથી (ક થાય છે. આ પ્રમાણે ૫૪ ૯ મે જતાવેલી નવ આકૃતિઓથી અક્ષરો બને છે તે આગળ પ્રથમ કડકાના નંબર સાથે અને પછી મૂળ અક્ષરો આપ્યા છે, તે પ્રમાણે સમજાવવા થી બાળકો અંક તથા અક્ષર જલદી કાઢતાં શીખશે.

અંક તથા અક્ષર શીખવવાની શરૂઆત કરતા પહેલાં નીચેની આ-કૃતિઓ ઓળખતાં તથા કાઢતાં શીખવવી; પછી તેમાંની કઈકઈ આકૃતિઓની મેળવણીથી કયા કયા અંક તથા અક્ષરો બને છે. તે આગળ બતાવ્યા પ્રમાણે તે સમજાવી પાઠ્યાપર કઢાવવાનો મહાવરો રખાવવાથી થોડી મહેનતે ખીત કંટાળે આનંદથી બાળકો રમત ગમત સાથે શીખી શકે છે.

નંબર.

આકૃતિ.

નામ.

૧.

ઉભી લીટી.

૨

આડી લીટી

જમણી તીરકસલીટી.

(૭)

૪

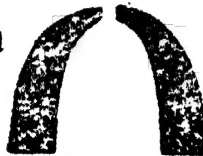
ડાબી તીરક્ષ લીટી.

૫

વર્તુળ (મીડાં)

૬ મીડાનો ડાબો ઉપલો
ચોથો ભાગ.

૮ મીડાનો જમણો ઉપલો
ચોથો ભાગ.

૭ મીડાનો ડાબો નીચલો
ચોથો ભાગ.

૯ મીડાનો જમણો નીચલો
ચોથો ભાગ.

આ નાના પુસ્તકમાં મૂળાક્ષરના અક્ષરો બાળકોને યાદ રહેવા માટે દરેક અક્ષરની સાથે બે ચિત્રે વાળા શબ્દો આપ્યા છે. તે વિષે ચતુર શિક્ષકો તેના રંગ, ગુણ, ઉપયોગ વગેરેનું ટુંક વર્ણન પ્રશ્નોત્તર શૈલીથી સામાન્યજ્ઞાન આપતા રહેશે તો તે આગળ જતાં બાળકોને વધારે ઉપયોગી થઈ પડશે. ચિત્રોની પસંદગીમાં બાળકો તુરત રહેલાઈથી ઓળખે એવાં ચિત્રો લેવા તરફ ખાસ ધ્યાન આપ્યું છે. આ ઉપરાંત મૂળાક્ષરનું

અકું જ્ઞાન થવા એક કરતાં વધારે મૂળાદ્યે મેળવીને થતા સરળ સખદે
અને નાનાં સરળ વાક્યો પણ આપ્યાં છે.

આ નવી પદ્ધતિનું જ્ઞાન રસયુક્ત આનંદદાયક થવા સારૂં ચિત્રો
સાથે આ નાનકડી ચોપડી બહાર પાડાવે. આ મારે પહેલોજ પ્રયત્ન
હતો. તેમાં અમદાવાદ મહાલક્ષ્મી રિમેસ ટ્રેનિંગ કોલેજનાં મહેરબાન લેડી
સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ તરફથી તેમજ મહેરબાન બ્રહ્મમિત્રીના મેન્જર સા-
હેબો તથા મહેરબાન રેવરન્ડ ડોક્ટર જી. પી. ટેલર સાહેબ તથા મરહુમ
રાવસાહેબ માધવલાલ હરિલાલ દેસાઈ તરફથી કટલીફ અમૂલ્ય સુચ-
નાઓ મળેલી તે મુજબ ફેરફાર કરી આ નવી આવૃત્તિ બહાર પાડવા
શક્તિવાન થઈ છું.

ઉપર જણાવેલા સદમુદરચોએ અમૂલ્ય સૂચનાઓ આપી તથા મહેરબાન
બ્રહ્મમિત્રીના મેન્જર સાહેબોએ તેમજ મહેરબાન ડોક્ટર ઓફ પબ્લીક
ઈન્સ્ટ્રક્શન સાહેબ બહાદુરે પસંદ કરી આ ચોપડી સ્કૂલ લાયબ્રેરી તથા
ઇનામ માટે મંજૂર કરી છે તેથી હું તેઓ સમગ્ર સાહેબોની સદાની
પણીજ આભારી થઈ છું.

તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૯૦૮.

શ્રી ૦ પંચકા,

શ્રી અમદાવાદ.

આધાર મંજારામ.

શ્રી શિક્ષક પંચકા કન્યાશાળા.

અક્ષરોનાં મૂળ તત્વો.

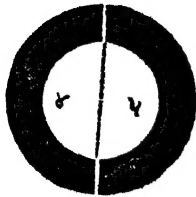
વ્યાસ

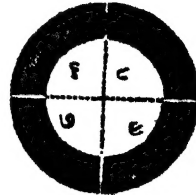
ત્રિભાગ્યો.

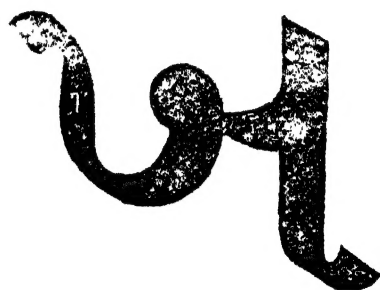
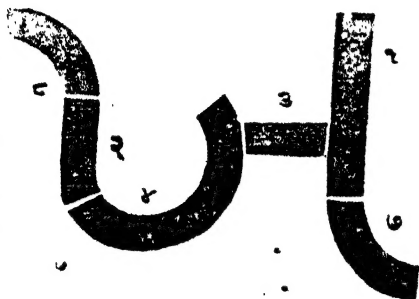

વર્તુળનાં અડધીમાં

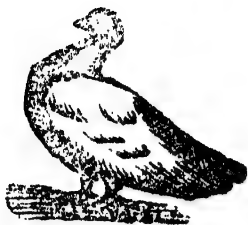

વર્તુળનાં ચોથીમાં

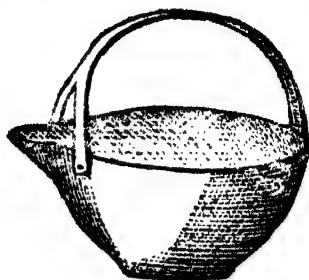

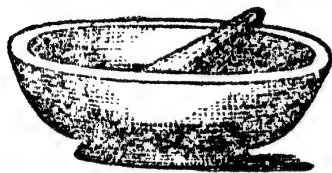
કામર

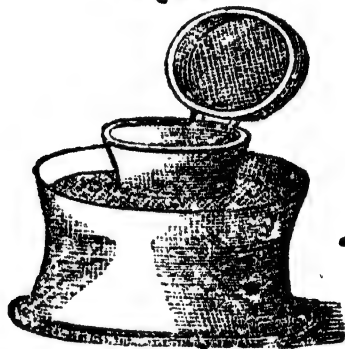
કાંડળ

ખલ

. ખડીયા

ગધેડું

ગરોળી

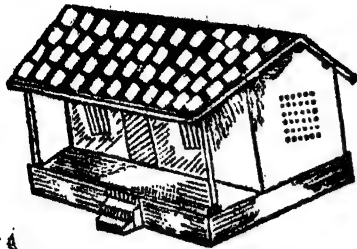

ੴ ਖ

ੴ ੴ

ੴ ੴ

ઘર

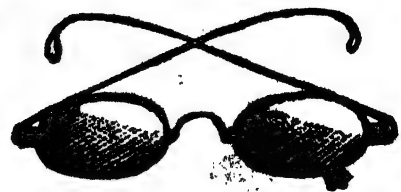
ઘડીઆળ

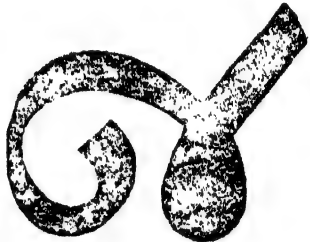

ચમચો

ચસમાં

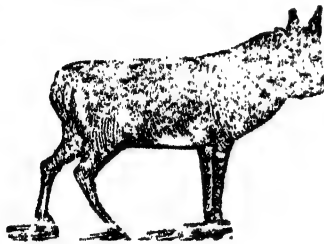
છરી

છત્રી

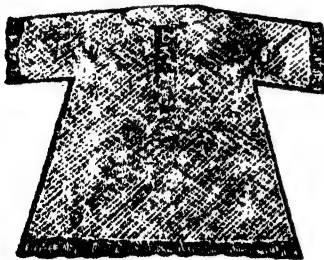
ગુનાવર (ગરુડ)

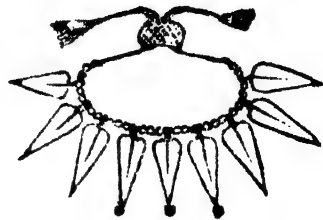
ગુમથચા

ઝલણું

ઝરમર

५ २ ३ ४

५

५ २ ३ ४

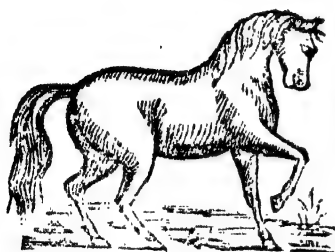
५

५ २ ३ ४

५

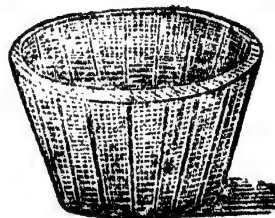

८३

८५लो

८५

८७लीमा

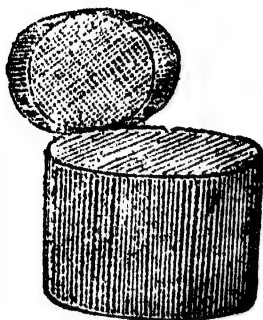

८८र.

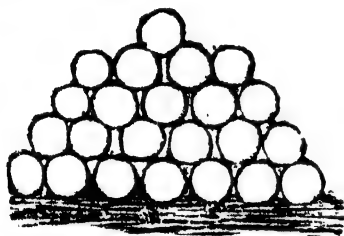
ડબો

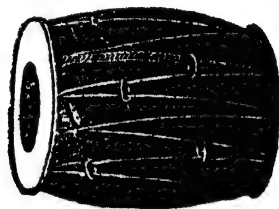
ડગલો

દગતો

દમદોલ

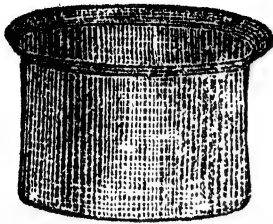

न न

श श

ह ह

તપેકું

તરવાર

થડ

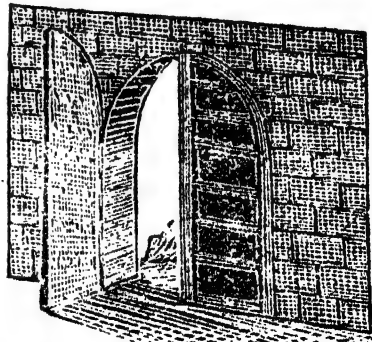
થડ

દરજી

દરવાજો

४ १ ७
५ ६
६ ५

---

२ १ ७
४ ६
६ ५

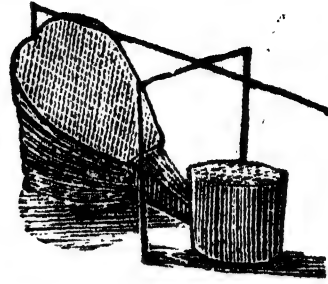
---

५ १ ७
४ ६
६ ५

ધંજ

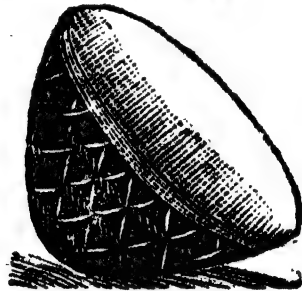
ધંમણ

નંદ

નંમાફ

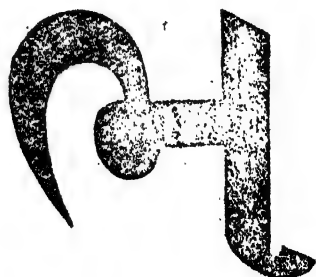
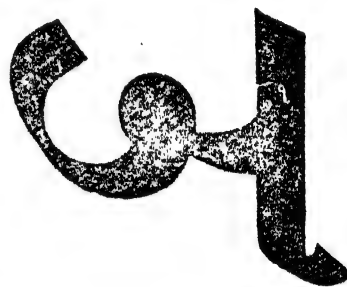
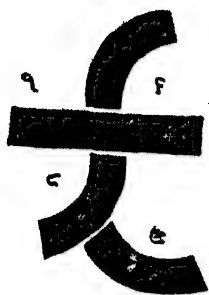

પંજ

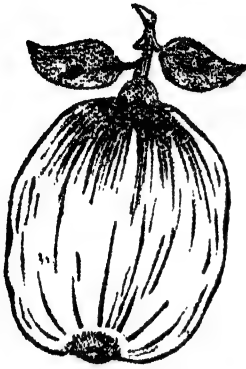
પંતંજ

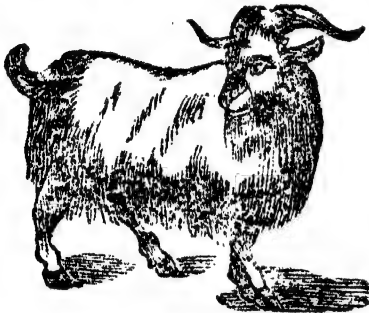
ફળ

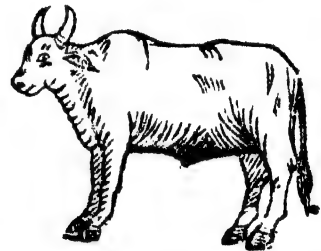
ફરકડી

ઝકરો

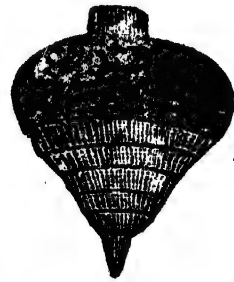
ઝળઢ

ઝગત

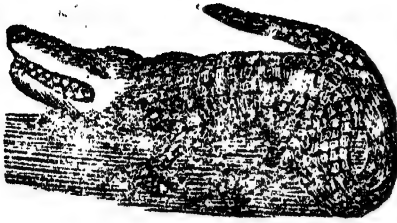

ઝમરડો

મૃગર

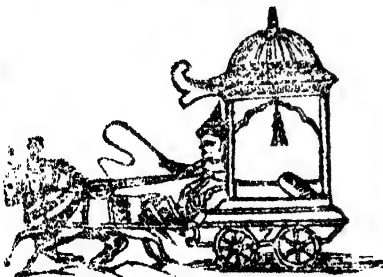
મરચાં

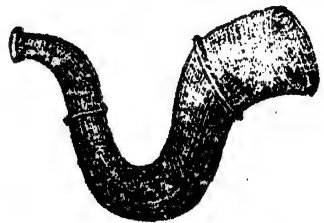
યજ્ઞ

રથ

રણશીંગુ

ल

ल

ल

ल

ल

ल

જાપાટો

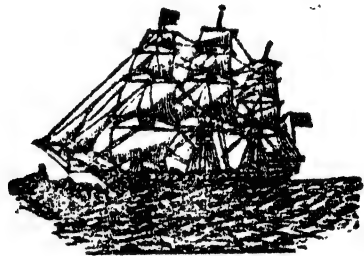
જાશકર

વડ

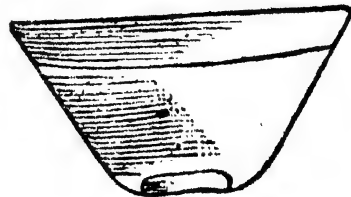
વહાણ

શીણ

શીકોરું

प प

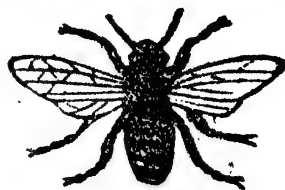
र र

ल ल

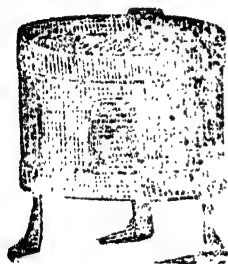
પેટકાણ

પેટપટ (ભમરો)

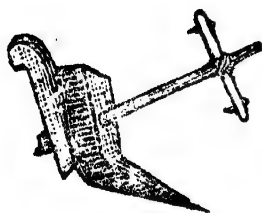
સુધડી

સોમડી

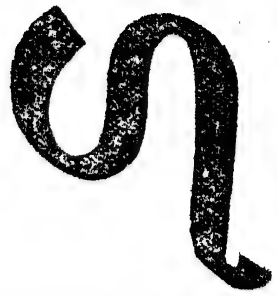
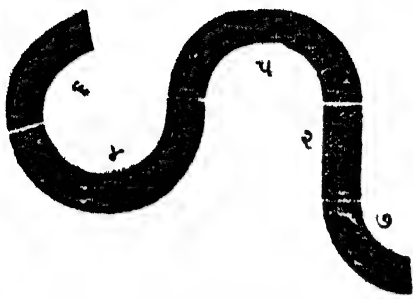

હુળ

હુરણ

क्षत्र

अ अ

ए ए

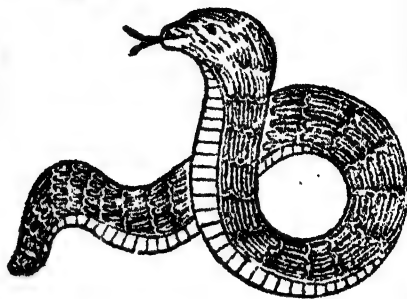

उ उ

સાંઘા

ચક્રનગર

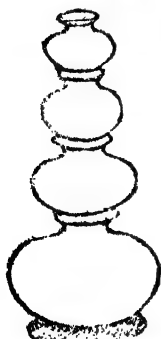
છેલ

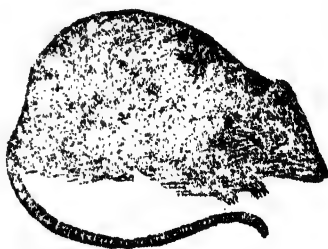
છેલ

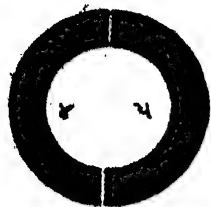

ઉત્તર

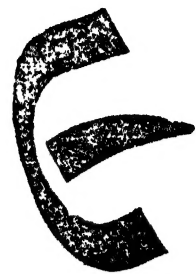
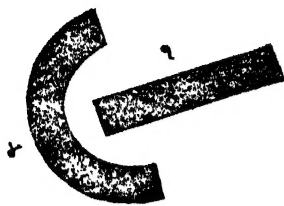
છેલ

૧૦ ૨૦ ૩૦ ૪૦ ૫૦ ૬૦

૭૦ ૮૦ ૯૦ ૧૦૦ ૧૦૦૦

મૂળાક્ષરથી થતા શબ્દ.

કસ	જવ	ઢગ	નખ	મગ	સઇ
ખત	ઝટ	તત	પગ	રથ	હળ
ગજ	ટળ	થડ	ફળ	લખ	ચડ
ધર	ઠર	દર	ખગ	વડ	છટ
ચર	ડધ	ધડ	ભણ	શણ	ઉઠ
છત					

કલમ ઝરણુ દરદ ખરન લસણુ
ચલમ ટપક ધમણ ભગત વખત
છગન ઠલવ નજર મગર હરણુ
જણુશ તરસ પકડ રમત અડદ

*વાક્ય.

કલમ ઘડ.	થડ ગણુ.	રમત રમ.
ખખર કર.	દર ભર.	લસણુ કચર.
ગજ. ભર.	ધડ પકડ.	વરત ઉચક
ધર ગણુ.	નજર કર.	શણુ પકવ.
ચણુતર ચણુ.	પમ ચણવ.	સરસવ ભર.
છગન લખ.	ફળ ગણુ.	હળદર કચર.
જમણુ જમ.	ખટન ભરવ.	અડદ ભરડ.
ઝડપ કર.	ભણુતર ભણુ.	છટ ઉચક.
ડર લઈ રમ.	મગન આશર લખ.	ઉસ ભર.

(જાનકીને માટે આજ્ઞા હોય છે.)

ચિત્રબીજ—જાનકીને મુખાક્ષરનું જ્ઞાન આપતે સારું જ્ઞાન આપનાર સ
નિષ્ઠ અને ઉપદેશી જ્ઞાનકા પ્રભાતે ત્રિપે જનમાન તથા માતીક પમે
લેમજ પિતાન મુદત્તેએ ક્રાયા કેળવણી આપના અનુભવો શિક્ષકોએ
તમ અભિપ્રાયનાં સર્વશિક્ષક આપ્યાં છે તેની જુદી પાઠી તેમજ સ્ત્રી
તે જોવા ઉચિતારને જુદીપી મોઢી આપના આપે) મુજામ પ્રભાત
સમારી કેરુજી આપાને આ પુસ્તકને શાખા કાવળેથી તથા પ્રભાતમાં
મેજુર કહે છે. આ પુસ્તક, સારંગિય યદ્ય પડ્યું છે તેની સામેલાનાં
જોડમુંજ જણાવવાનું કે કુલ મુદત્તો તેની પહેલી આપણી પાંચ હજાર
નકોની ખપી જવાથી આ બીજી અવધિ સમાજ વચરા સાથે પ્રભાત સમય
મુખાની જરૂર પડી છે અને આજ્ઞા નજુકું કે ન ઉપયોગી થઈ પડે.

કોમલ ૩ ૦—૧—૬

છાપ ૭.

૬ આજ્ઞાપાથી—જાનકીને સામાન્ય જ્ઞાન આપનાર કુલી કુલી પાતો
જોવાળું સચિત્ર પુસ્તક.

કોમલ ૩ ૦—૨—૦

૭ મુખાક્ષરની તકનો—જોતે અથવા જોડે ઉપર વેરોડી દીવાલ જો-
ભાવનાર અને જાનકીને મુખાક્ષરનું જ્ઞાન આપનાર સચિત્ર નકો.

કોમલ ૩ ૦—૧—૧

૮ નવીન ચંદ્રો—જાનકીને મુખાક્ષરનું જ્ઞાન આપે, અને વળી
સ્ત્રી સમાજ જોવા જુદી જુદી રીતે રચાતો નહોતો નાનાં, મોટાં સર્વ આ
ચંદ્રો જુદી રીતે સ્ત્રી સમાજ રચવાની રીતની સમજા સાથે.

કોમલ ૩ ૦—૨—

આ પુસ્તક-૧૬

અમદાવાદમાં મોલિયાલ મનનલાલ પુસ્તકોત્તર રીઝીંગ અથવા ખીન્દ
મોડપણ અપ્પાલ પુસ્તકોત્તરને ત્યાંથી તેમજ અંકારી પાસેથી મુખાક્ષી અપાયે.

